

Волошко О. О.,*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін та мовної підготовки
КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради*

ДЕКРЕТУВАННЯ «ОБОВ'ЯЗКОВИМИ ПРАВИЛАМИ» АГРАРНИХ ВІДНОСИН КОМУНІСТИЧНИМ РЕЖИМОМ ВЗИМКУ 1920–1921 РОКІВ, ЯК ПРОЯВ ЮРИДИЧНОГО АБСУРДУ

Анотація. У статті досліджується процес нормативного регулювання комуністичним режимом організації рільництва в селянських господарствах взимку 1920–1921 років. Проаналізовано обставини, процедуру підготовки, обговорення й ухвалення, а також зміст постанови «Про заходи зміцнення і розвитку селянського господарства» від 28 грудня 1920 р. Опрацьовано виступи В. Леніна щодо постанови на VIII всеросійському з'їзді рад. За результатами дослідження сформульовані такі висновки. Постанова була витвором В. Леніна. Він відвів їй провідну роль в реалізації комуністичної доктрини в мирний час. Позаяк ринкові відносини комуністи скасували, регулювання аграрних відносин вони здійснювали за допомогою гібридного права, в якому не було місця природним правам людини, а отже приписи їх нормативних актів поклали на виробника тільки *обов'язки*, не надаючи йому відповідних *прав*, не створюючи його *правосуб'єктності*. Зазначена постанова покладала на селянина, в додаток до чинної *продовольчої*, розкладку на насіння, на *поліпшення* прийомів агротехніки, на *збільшення* посівної площі. Її приписи *засів* земельної площі, встановленої *державним* планом, «*державною повинністю*», а *правильне* ведення землеробства «*великим державним обов'язком*» селянського населення. Єдиною формою реалізації норм постанови було *виконання*, тобто військово-адміністративний примус, як і при реалізації *продрозкладки*. Тому готувалась вона кулуарно і винесена на затвердження комуністичної більшості з'їзду рад. Були порушені основоположні принципи права – справедливості, рівності та свободи, а також загальний принцип правової визначеності, зокрема застосування політичного жупелу «*куркуль*». Позаекономічне примушення селян у вигляді встановлення «*державної повинності*» на *поліпшення* агротехніки та *збільшення* площі посіву цілком логічно наштовхує на *аналогію* з аграрною реформою 1557 р. Сигізмунда II Августа доби *феодалізму*, коли в українських землях запроваджувалося *кріпацтво*, *відробіткова* рента, а селян *примушували* розширяти посівну площу та поліпшувати агротехніку для збільшення врожаїв пшениці, яку панству продавало в Західну Європу. Отож В. Ленін з однопартійцями будували комунізм *феодалними* засобами, запроваджуючи для сільських виробників *державне кріпосне право*, що було переконливим проявом *юридичного абсурду*. Постанова щодо реалізації комуністичної доктрини, виявилася *юридично неспроможною* і спровокувала гостру соціально-політичну кризу.

Ключові слова: декретування, обов'язкові правила, державна повинність, державний злочинець, комуністична доктрина, юридичний абсурд.

Постановка проблеми. 2014 року правлячий тоталітарний режим рф, керівну роль в якому відіграють колишні офіцери одіозного КДБ СРСР, розв'язав проти України гібридну війну з метою знищити її суверенітет, замінити її політичне керівництво на маріонетковий уряд проросійських політиків. Ці плани формально пояснювалися бажанням нібито не допустити аби Україна вступила до НАТО і стала ворожою країною для росії. В гібридній війні російські пропагандисти широко застосовували комуністичні символи СРСР, які вони проголосили «спільними історичними цінностями» росіян та українців. За допомогою цих символів, проросійські політичні партії в Україні активно маніпулювали свідомістю старшого покоління українців, зокрема на виборах до органів влади. Захищаючи державний суверенітет, керівництво України дало гідну відсіч цим підступам, а саме, 2015 року Верховна Рада ухвалила нормативно-правові акти відомі як «законо про декомунізацію» [1]. Зокрема, їх норми були спрямовані на очищення українського суспільства, його свідомості від символів комуністичного тоталітарного режиму, і, насамперед, від пам'ятників його діячам. Протягом нетривалого часу в Україні був здійснений масовий «ленінопад» – ліквідація пам'ятників фундатору комуністичного режиму В. Леніну. Такі дії викликали неабияку лють правителів росії. Не змігши реалізувати свої плани в гібридній війні, вони розв'язали 24 лютого 2022 року повномасштабну війну проти суверенної держави Україна. Напередодні війни, 21 лютого, у телезверненні до росіян очільник рф путін пригрозив українському керівництву: «Вы хотите декоммунизации? Нас это вполне устроит. Мы готовы показать, что означает для Украины настоящая декоммунизация» [2]. Як виявилось за два дні, йшлося про повномасштабну війну для знищення державного суверенітету України. Під час військового вторгнення, на окупованих територіях Донбасу та Півдня України, загарбники розпочали процес відновлення пам'ятників В. Леніну, зокрема в Генічеську [3], у Новій Каховці [4], у Мелітополі [5], з метою зомбування суспільної свідомості поневолених українців символами комуністичного СРСР. За таких умов не втратили актуальності дослідження історії тоталітарного комуністичного режиму і його злочинів перед народом України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історію аграрних відносин та аграрного законодавства комуністичного тоталітарного режиму плідно досліджували як загальні історики В. Верстюк, С. Кульчицький, Н. Ковальова, О. Житков, К. Галушко, Я. Малик та ін., так й історики права, зокрема

М. Бурдін, І. Зарицька, та ін. Проте зазначена тема не була предметом спеціального історико-правового дослідження, що й обумовило необхідність наукової розвідки.

Мета статті – проаналізувати на предмет відповідності закономірностям суспільного розвитку, принципам права та інтересам виробників сільськогосподарської продукції підготовлений В. Леніним в грудні 1920 р. нормативно-правовий акт, якому він відводив ключову роль в реалізації своєї комуністичної доктрини у післявоєнну добу.

Виклад основного матеріалу. Після закінчення війни з білогвардійцями та Польщею, керівництво компартії розробило програму економічного розвитку країни в мирний час. Вона була внесена для обговорення і затвердження на VIII Всеросійський з'їзд Рад (22 грудня 1920 р.), який по суті був з'їздом правлячої компартії, про що свідчить партійний склад делегатів: 91,7% – комуністи, 2,7% – співчуваючі їм, 3,9% – безпартійні, 0,3% – меншовики, 0,3% бундівці, 0,15% – ліві есери, 0,15% – анархісти, 0,8% – інші партії [6, с. 464]. Через недемократичне виборче законодавство, партії есерів та анархістів, яких підтримувала більшість селян, мали на з'їзді непропорційне, мізерне представництво і не могли захистити інтереси селянства.

У своїх неодноразових виступах перед делегатами з'їзду, В. Ленін, як очільник уряду РСФРР, сформулював *принципи* економічної політики, спрямованої на вихід з економічної кризи і подальше комуністичне будівництво. В її основу, як і в період війни, був покладений «пріоритет юридичних законів над об'єктивними законами ринкової економіки» [7, с. 140]. Для всієї країни встановлювався єдиний господарський план. Позаяк у 1917-1918 рр. тотальна націоналізація більшовиками великої та середньої промисловості призвела до її повної руйнації, *єдиною* економічною підвалиною суспільного життя залишилося дрібне *селянське* господарство, яке після дошкульних ударів політики організації комуністичного землеробства (комуни і радгоспи) та продовольчої диктатури 1918-1920 рр. ледь жевріло. Саме воно мало стати *економічною базою*, а фактично об'єктом нещадної *експлуатації*, для відновлення промисловості. Розпочати подолання економічної руїни планувалося за *реорганізації* засад селянського господарства за такими напрямками: по перше, запровадити *державний примус* у проведенні селянами заходів *економічного підйому* своїх господарств; по-друге, *перекопати* селян у необхідності здійснення цих заходів, причому, за допомогою *апарату примусу*, який планувалося укріпити і розгорнути. Ці заходи В. Ленін назвав *воєнною* кампанією, спрямованою проти залишків відсталості, темноти і недовіри серед селянських мас. Він стверджував, що за допомогою *пропаганди*, *агітації* та *організованого впливу* можна досягнути не тільки прийняття *декретів* і створення відповідних *установ*, але і того, щоб до весни *все* було *засіяно* краще, ніж раніше і відбулися *поліпшення* в господарствах селян. В. Ленін заявив, що без масового поліпшення селянських господарств порятунку немає, оскільки вони є *базою* для *відновлення* промисловості. Відтак, того, хто проявить у цій справі найменшу слабкість і розхлябаність, він оголосив найбільшим *державним злочинцем* [8, с. 147-148].

Окрім запровадження *державного примусу* щодо *поліпшення* агротехніки і *збільшення* площі посіву в селянських господарствах, В. Ленін наполягав на проведенні заходів для *порятунку насіння* від селян, аби вони його не з'їли, а, саме,

взяти насіння під *охорону* держави, тобто, *відібрати* його у селян і звести до *громадських комор* на збереження. Він безапеляційно запевняв, що *перекопати* середнього селянина у необхідності такого заходу безумовно можна, бо такий захід є очевидною потребою. На завершення, В. Ленін закликав делегатів з'їзду негайно обговорити *заходи* щодо поліпшення дрібного селянського одноосібного господарства і *декретувати*, узаконити їх *«обов'язковими правилами»*, з включенням до них *неодмінного* застосування *примусу* і вимогливості для того, щоб справа була виконана *будь за що* [9, с. 180,182].

Висловлені В. Леніном положення раніше були нормативно оформлені у постанові «Про заходи зміцнення і розвитку селянського господарства», яку уряд РСФРР затвердив 14 грудня 1920 р. Тепер, як законопроект, вона виносилася на затвердження з'їзду Рад. Підкреслюючи *надзвичайне* значення *законопроекту*, очільник компартії наголосив, що навколо нього «як навколо *фокуса*, *грунуються* (виділено мною – О.В.) сотні постанов і законопроектів Радянської влади» [8, с. 148].

Характеризуючи проект постанови, В. Ленін відзначив, що найбільш *важливою* є стаття, у якій ідеться про надання *губернському посівному комітету права видавати* під керівництвом і контролем народного комісаріату землеробства *«обов'язкові правила»* щодо *головних прийомів* механічного обробітку ланів і поліпшення лугів, *здійснення* засіву і *способів* збереження природної родючості ґрунтів. Ці *«обов'язкові правила»* треба складати на підставі досвіду старанних землеробів, щоб *узаконити* і зробити відомими прийоми, які вони використовують. На закінчення В. Ленін дав настанови щодо порядку *реалізації* законопроекту, як-от: *підготувати* належним чином *перекопання* селян, спираючись на *масову агітацію*; *розробити* для кожної губернії *заходи*, котрі запроваджувати у життя за допомогою *примусу*, як і при виконанні *продрозкладки* [9, с. 179,183].

Проаналізуємо зміст постанови [10], яку так настирливо лобіював В. Ленін. У її вступній частині були викладені загальні положення, в яких ішлося про таке: підготовка і проведення сільськогосподарської кампанії 1921 року за єдиним *планом* і під єдиним *керівництвом*; оголошення *правильного* ведення землеробського господарства *«великим державним обов'язком»* селянського населення; *зобов'язання* всіх землеробів провести *правильний* обробіток ланів та їх *повний* засів за *державним* завданням. Ці положення *конкретизувалися* у відповідних приписах. Так, для *керування* сільськогосподарською кампанією, у губерніях, повітах, волостях *створювалися* установи з розширення посіву та поліпшення обробки ланів – посівні комітети (посівкоми). Постанову про їх *права*, *обов'язки* та напрямки діяльності повинний був підготувати в узгодженні з наркоматом продовольства (наркомпродом) народний комісаріат землеробства (наркомзем) (п.1). *Засів* земельної площі, встановленої державним планом, оголошувався *«державною повинністю»* селян (п.7). Як бачимо, комуніст В. Ленін не посоромився використати термін «повинність» доби *кріпосництва*. Розробка *загальнодержавного* плану обов'язкового посіву покладалася на наркомзем. *Установлення* планів посіву по повітах, волостях і селищах мали робити губернські, повітові та волосні *посівкоми* (п.7). *Проведення* в життя планів обов'язкового посіву доручалося волосним *посівкомам* і сільським *радам*. Наркомзем повинний був *скласти* «Інструкцію про порядок складання плану посіву і проведення його в життя» та

подати її на затвердження уряду разом із планом обов'язкового засіву (п.8). *Запаси* насіння, що були у *землеробів*, оголошувалися *недоторканим* насіннєвим фондом. Приписувалося прийняти заходи для їх *охорони* та *розподілу* в губернії (п.9). Перелік заходів визначався таким чином: а) *насіннєва* розкладка; б) *складування* насіння у мішках з позначкою власників у *громадські* комори під *відповідальність* сільських рад і волосних виконкомів; в) *перерозподіл* насіння; д) оголошення насіння, що знаходилося *вдома* у землеробів, *недоторканим* насіннєвим фондом і взяття від хазяїна *розписки-зобов'язання* про збереження насіння (п.10). У відповідності до цього, наркомпроду доручалося у тижневий строк розробити, узгодивши з наркомземом, «Інструкцію про порядок та способи *створення* насіннєвих фондів і *збереження* насіння для повного посіву» (п.11). Губернським посівкомом надавалося право видавати, під керівництвом і контролем наркомзему, «обов'язкові правила» щодо головних *прийомів* механічного обробітку ланів і поліпшення луків, *здійснення* засіву і *способів* збереження природної родючості ґрунту (п.12). Ці «обов'язкові правила» повинні були *проводити* в життя волосні посівкоми та сільські ради. «Інструкцію» щодо визначення порядку *видання* і *проведення* в життя «обов'язкових правил», мав розробити у місячний термін наркомзем і подати на затвердження уряду (п.15).

Лише один пункт постанови, причому *передостанній*, був присвячений *матеріальному* заохоченню сільських виробників щодо *поліпшення* агротехніки і *виконання* плану посіву. Для цього встановлювалися *особливі премії*: а) перевага у постачанні знаряддями праці та предметами широкого вжитку; б) підвищення норми продовольства, що залишалося у господаря після проведення продрозкладки; в) надання пільг при виконанні інших повинностей. Проте і тут *селянин-одноосібник* був *уражений* у правах. Так, згідно з *комуністичною* доктриною, *перевага* у преміюванні надавалася сільським *громадам* і *колективним* господарствам. Преміювати *одноосібних* господарів за *виробничі* успіхи можна було тільки за умови *невикористання* ними «куркульських (капіталістичних – О.В.) прийомів», причому, преміювати їх треба було відзнаками і предметами *особистого* вжитку, а засобами *виробництва* – лише за наявності обов'язкової *гарантії*, що вони *не будуть* використані як *знаряддя* перетворення господаря у *куркуля* (п. 17). «Інструкцію про порядок *преміювання* за господарську старанність» повинний був розробити у місячний термін наркомпрод, в узгодженні з наркомземом, і подати її на затвердження урядом (п.18).

Про *умоглядність*, *кабінетну* надуманість, кричущу *невідповідність* реальним економічним відносинам норми про преміювання селян-одноосібників (п.17) говорить той факт, що коли на засіданні своєї фракції *делегати-комуністи* письмово запитали В. Леніна про *критерій* визначення «старанного куркуля» і «старанного середняка», той, як не дивно, послався на місцевих співробітників: «...На місцях це розуміють прекрасно. Писати закон про це ми не плануємо, бо це означатиме написати цілий том про те, як люди куркульствують, у той час коли на місцях все прекрасно розуміють» [11, с. 192]. Незадоволені такою *неконкретною* відповіддю делегати, серед яких були і співробітники місцевих органів влади, поставили питання по-іншому: «Як виокремити з поняття «старанний селянин» – «старанний куркуль?» [11, с. 192]. Тепер В. Ленін, уже роздратовано, *послався* на *проект* постанови: «У нас про все це в законі є, і якщо ви тут запитуєте, то це зловживання

запитаннями» [11, с. 192]. Тоді його *втретє* запитали про те, *хто* і *як* може визначити «старанного селянина», на що В. Ленін нічого кращого не знайшов, як *послатись* на *російські* «комбідни» та на *українські* «комітети *незможного селянства*» [11, с. 193], тобто на їх, здебільшого, неписьмених членів, котрі мали визначати критерії, які і сам В. Ленін визначити не міг. Таким чином, сам автор законопроекту, головний теоретик «комуністичного землеробства», про яке ані у творах К. Маркса, ані у творах Ф. Енгельса не було ні слова, *не міг* дати *конкретної* відповіді щодо критеріїв *розмежування* селян на «куркулів» та «середняків», бо *розмаїття* реальних аграрних відносин, яке обумовлювалося *об'єктивними* закономірностями ринку, *не вкладалося* в *умоглядні* схеми комуністичної доктрини В. Леніна. Сам він наголошував: «Куркульський прийом виокремлено застосовує майже кожний середняк. Тому, ми забороняємо надавати премії не тільки куркулям, але й кожному середняку, якщо він застосовує куркульський прийом, а ці прийоми *нескінченно різноманітні* (виділено мною – О.В.)» [11, с. 191]. Якщо зважити на те, що після *розподілу* поміщицьких земель, так звані *селяни-середняки* склали на селі, особливо в Україні, *більшість*, стає зрозумілим, що норма про *матеріальне заохочення* старанних селян була *мертвонародженою*. Вона формулювалася в контексті *умоглядної комуністичної доктрини*, а не *об'єктивних закономірностей* аграрних відносин, тому *не могла* позитивно вплинути на підйом селянського господарства, бо *позбавляла* селян господарської перспективи, *ігнорувала* творчий характер людської праці, *обмежувала* психологію людини примітивними рефлексами, головним серед яких був *жах перед владою*. Отже, *єдиним* засобом *економічного підйому* селянського господарства у поданому В. Леніні, нібито «найосвіченішим марксистом», законопроекті, був «*державний примус*».

Саме тому, *проти* законопроекту виступили на з'їзді *меншовики* та *есери*. Їх доповідачі гостро критикували комуністів за *посягання* на *свободу* селян і *прагнення організувати* трудову дисципліну тільки на *примусі*. Відповідаючи їм, В. Ленін *спекулятивно* обвинуватив опонентів у тому, що вони лише критикують, а нічого конкретного для поліпшення селянського господарства не пропонують. Насправді меншовики та есери замість *умоглядно-дріб'язкового* «комуністичного декретування» вкотре запропонували *радикальний захід*, а саме, *замінити* диктатуру пролетаріату на «*трудоваддя*» – юридичну рівність трудящих міста і села, що мало б наслідком *відновлення ринкових відносин*, а разом з цим – *матеріальної зацікавленості* та *господарської перспективи* у селян-виробників. Тоді б питання про «декретування» *примусових* заходів щодо економічного підйому селянських господарств було б зняте з порядку денного. Проте В. Ленін лише *познуцався* над їхніми пропозиціями, наголосивши, що вони є *економічно невірними* і такими, що *заперечуються* науковим марксизмом. При цьому він не навів жодного положення з марксизму в якості аргументу [12, с. 175-176].

Зважаючи на партійний склад делегатів всеросійського з'їзду рад, постанова «Про заходи зміцнення і розвитку селянського господарства» була схвалена. Сталося це 28 грудня 1920 р. А дещо *раніше*, 25 грудня 1920 р., очевидно згідно з фактом затвердження вищезазначеної постанови 14 грудня 1920 р. урядом РСФРР, уряд УСРР прийняв *постанову* «Про здійснення весняної кампанії», якою засновувався *Центро-*

сівком у складі відповідальних працівників наркомзема, наркомпрода, Української ради народного господарства і Всеукраїнського комітету праці на чолі із головою уряду республіки. В губерніях, повітах і волостях організовувалися *комітети* по розширенню посівів і поліпшенню обробітку землі – *посівками*. Перед ними ставилося *завдання* розширити посівну площу України до розмірів 1916 р., коли було досягнуто її найвищого рівня [7, с. 140-141].

Висновки. Комуністична доктрина В. Леніна ґрунтувалася на безринкових відносинах, а отже на позаекономічному примусі виробника продукції, головним чином, селянина. Позаяк ринкові відносини комуністи скасували адміністративними та каральними засобами впродовж 1918-1920 рр., регулювання суспільних відносин, насамперед, аграрних, вони намагалися здійснювати за допомогою гібридного права, в якому не було місця природним правам людини, а отже приписи їх нормативних актів поклали на виробника тільки *обов'язки*, не надаючи йому відповідних прав, не створювали його *правосуб'єктності*, без чого не могли виникнути аграрні право-відносини. Ключовий, за визначенням В. Леніна, в реалізації комуністичної доктрини нормативний акт «Про заходи зміцнення і розвитку селянського господарства» поклали на селянина, в додаток до чинної *продовольчої*, розкладки на насіння, на поліпшення прийомів агротехніки, на збільшення посівної площі. Його приписи проголосили *засів* земельної площі, встановленої *державним* планом, «*державною повинністю*», а *правильне* ведення землеробства «*великим державним обов'язком*» селянського населення. Єдиною формою реалізації норм цього юридичного акту було *виконання*, а саме, запровадження в життя за допомогою *примусу*, як і при реалізації *продрозкладки*. Саме тому, цей «ключовий» нормативний акт розроблявся комуністами кулуарно, без участі представників політичних партій, що репрезентували інтереси селянства, які в мізерній кількості були допущені лише на так званій з'їзді рад, де він був ухвалений комуністами. При цьому були порушені основоположні принципи права – справедливості, рівності та свободи, а також загальний принцип правової визначеності, зокрема застосування політичного жупелу «куркуль». Отже, можна констатувати, що *нормативне* заперечення *економічної свободи* сільського виробника і *військово-адміністративне* нав'язування йому комуністичним режимом неприйнятної для нього *моделі* аграрних право-відносин, яка *суперечила* закономірностям економічного розвитку суспільства, сягнуло наприкінці 1920 р. свого *апогею*. Позаекономічне примушення селян у вигляді встановлення «*державної повинності*» на *поліпшення* агротехніки та *збільшення* площі посіву задля збільшення валового збору врожаю цілком логічно наштовхує на *аналогію* з аграрною реформою 1557 р. Сигізмунда II Августа доби *феодалізму*, в результаті якої на українських землях активно запроваджувалося *кріпацтво*, *відробіткова* рента, а селян *примушували* розширяти посівну площу та поліпшувати агротехніку, зокрема запроваджувати трипільну систему землеробства для збільшення врожайності пшениці, потрібної панству для продажу в Західну Європу і особистого збагачення [13, с. 142; 14, с. 543]. Отож, В. Ленін з однопартійцями на початку ХХ ст., в добу *буржуазно-демократичних* відносин, будували найпрогресивніше, за їхніми словами, *комуністичне* суспільство *феодалними* засобами, запроваджуючи для найбільшої частини суспільства – сільських виробників, *державне кріпосне право*,

що було переконливим проявом *юридичного абсурду*. *Ключова постанова* щодо реалізації комуністичної доктрини, навколо якої повинні були групуватися сотні інших постанов і законопроектів, виявилася *юридично неспроможною*, мертвнонародженою. Протягом *двох місяців* після її ухвалення, в країні стрімко наростала всеохоплююча *соціально-політична криза*, вирішальну роль у якій відіграв *український антикомуністичний селянський повстанський рух*. Жахаючись *втрати* комуністами влади, В. Ленін, всупереч думці більшості однопартійців, *змушений* був зробити на Х з'їзді компартії (березень 1921 р.) те, у чому його протягом *трьох попередніх років* переконували меншовики, есери та анархісти і за що так настирливо боролися селяни – *відмовитись* від військово-адміністративного *насадження* комуністичної доктрини і *відновити* ринкові *відносини*, а разом з ними – і *економічну свободу* селянина-виробника. Натомість це не стосувалося українських селян, проти яких комуністичний режим продовжував протягом 1921 р. масштабну війну, вправно використовуючи терористичний інструментарій колонізаторів ХVIII-ХІХ ст. Не в змозі перемогти селянський повстанський рух військовими методами, комуністи, за директивами В. Леніна [15, с. 67], скористалися *недородом* врожаю в Україні і, проводячи *тотальну* продрозкладку, *організували голод*, за допомогою якого придушили повстанський рух. Відтак, зважаючи на злочини В. Леніна і компартії перед українським народом, українське суспільство після Революції гідності позбавилось кам'яних ідолів комуністичного тоталітаризму і наразі в героїчній боротьбі, за допомоги провідних демократичних країн світу, захищає суверенітет своєї держави від тоталітарної росії, торує нелегкий шлях до правдивої демократії.

Література:

1. Закон України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів та заборону використання їх символіки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/317-19#Text> (дата звернення 14.01.2024).
2. Владимир Путин поставил точку в вопросе о принадлежности Донбасса Украине. URL: <https://www.vedomosti.ru/politics/articles/2022/02/21/910355-putin-obyavil-o-priznanii> (дата звернення 14.01.2024).
3. В окупованому Генічеську росіяни встановлюють пам'ятник Леніну. URL: <https://gordonua.com/ukr/news/war/v-okupovanomu-genicheskurosiyani-vstanovljut-pam-jatnik-leninu-1605160.html> (дата звернення 14.01.2024).
4. В окупованій Новій Каховці встановили пам'ятник Леніну. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/okkupirovannoy-novoy-kahovke-ustanovili-pamyatnik-1651319223.html>. (дата звернення 14.01.2024).
5. Окупанти у Мелітополі встановили пам'ятник Леніну. Його демонтували у 2015 році. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/okupanti-melitopoli-vstanovili-pam-yatnik-166765557.html> (дата звернення 14.01.2024).
6. Ленин В. Примечания *Полн. собр. соч.* : в 55 т. Изд. 5-е. Москва: Изд-во политической литературы, 1974. Т. 42. С. 437-493.
7. Кульчицький С. Комунізм в Україні: перше десятиріччя (1919-1928). Київ: Основи, 1996. 396 с.
8. Ленин В. Доклад Всероссийского Центрального Исполнительного комитета и Совета Народных Комиссаров о внешней и внутренней политике 22 декабря (VIII Всероссийский съезд Советов 22-29 декабря 1920 г.). *Полн. собр. соч.* Т. 42. С. 128-161.
9. Ленин В. Речь при обсуждении законопроекта СНК «О мерах укрепления и развития крестьянского сельского хозяйства» на

- фракції РКП (б) VIII съезда Советов 24 декабря. *Полн. собр. соч.* Т. 42. С. 178-184.
10. Постановление VIII Всероссийского съезда Советов «О мерах укрепления и развития крестьянского сельского хозяйства» от 28 декабря 1920г. *Съезды Советов РСФСР и автономных республик РСФСР.* Сб. докум. 1917-1922 гг. Москва: Госиздат юридической лит-ры, 1959. Т. 1. С. 135-140.
 11. Ленин В. Ответы на вопросы на фракции РКП (б) VIII съезда Советов 27 декабря. *Полн. собр. соч.* Т. 42. С. 190-195.
 12. Ленин В. Заключительное слово по докладу ВЦИК и СНК о внешней и внутренней политике 23 декабря (VIII Всероссийский съезд Советов 22-29 декабря 1920 г.). *Полн. собр. соч.* Т. 42. С. 172-177.
 13. Історія держави і права України. Підручник. У 2-х т. / За ред. В.Я. Тація, А.Й. Рогожина, В.Д. Гончаренка. Кол. авторів: В.Д. Гончаренко, А.Й. Рогожин, О.Д. Святоцький та ін. Київ: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре». 2003. Т.1. 656 с.
 14. Українське державотворення: невитребуваний потенціал: Словник-довідник / За ред. О.М. Мироненка. Київ: Либідь, 1997. 560 с.
 15. Ленин В. Заметки о мерах борьбы с голодом и об усилении хозяйственной работы (июль 1921 г.) *Полн. собр. соч.* Т.44. С. 67-69.

Voloshko O. Regulation of agrarian relations by the communist regime in the winter of 1920-1921 by «obligatory rules» as a manifestation of legal absurdity

Summary. The Process of Normative Regulation of arable lands' organization in peasant farms by the Communist Regime in the winter of 1920-1921 is explored in this article. The circumstances, the procedure for preparation, discussion and adoption, as well as the content of the resolution are analyzed «On Measures to Strengthen and Develop the Peasant Economy» December 28, 1920. V. Lenin's speeches on the resolution at the VIII All-Russian Congress of Soviets have been worked out. Based on the results of the study, the following conclusions are formulated. The resolution was the work of V. Lenin. He assigned it a leading role in

the implementation of communist doctrine in peacetime. Since the communists abolished market relations, they regulated agrarian relations with the help of hybrid law. There was no place for the natural rights of man. The provisions of their normative acts imposed only obligations on the manufacturer, did not grant him the appropriate rights, did not create his legal personality. This resolution imposed on the peasant a mandatory plan for the delivery of seeds, for the improvement of agricultural techniques, for the increasing of the sown area. Its prescriptions proclaimed the sowing of land according to the state plan, «state duty», and the proper management of agriculture as a «great state duty» of the peasant population. The only form of implementation of the norms of the resolution was execution, that is, administrative coercion, as in the implementation of the grain delivery plan. Therefore, it was prepared in secret and submitted to the Congress of Soviets for approval by the communist majority. The fundamental principles of law – justice, equality and freedom, as well as the general principle of legal certainty regarding the political term «kulak» – were violated. Non-economic coercion of peasants in the form of establishing of «state duty» for improving agricultural technology and increasing the area under crops creates an analogy with the agrarian reform of 1557 by Sigismund II Augustus of the feudal era. At that time, serfdom and working rent were introduced in the Ukrainian lands. Peasants were forced to increase the area under cultivation and improve agricultural technology to increase the yield of wheat, which the feudal lords sold to Western Europe. Lenin and his colleagues built communism by feudal means. They introduced state serfdom for the peasants, which was a convincing manifestation of legal absurdity. The resolution on the implementation of the communist doctrine turned out to be legally untenable and caused an acute socio-political crisis.

Key words: normative regulation, mandatory rules, state duty, state criminal, communist doctrine, legal absurdity.